

סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ו, 2006
מספר השאלון: 009102

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

לבתי ספר דתיים
יחידת לימוד בסיסית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	סיפורת (סיפור קצר ודרמה)	—	(2x33)	—	66 נקודות
פרק שני	—	שירה	—	(2x17)	—	34 נקודות
	—	סה"כ	—		—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.
(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי, לפי בחירת התלמיד.

ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה את הרשימה המודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.

(2) אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בסיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – סיפורת (סיפור קצר וזרמה) (66 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-6 (לכל שאלה – 33 נקודות).

אין להזגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

1. "כריתה" / סביון ליברכט

א. תאר את סיום הסיפור "כריתה". (8 נקודות)

ב. הסבר את הקשר בין סיום זה ובין הבעיות שמתוארות בסיפור. (25 נקודות)

2. הסיפור "כריתה" או סיפור קצר אחר

הסבר כיצד דברים שקרו בעבר עוזרים להבין את העלילה ואת ההתנהגות של הדמויות בסיפור "כריתה" או בסיפור קצר אחר שלמדת.

3. מחזה או סיפור קצר

ביצירות רבות יש ביקורת על ההתנהגות ו/או על האופי של בני אדם.

מהי הביקורת במחזה או בסיפור קצר שלמדת?

בתשובתך כתוב על הביקורת ביצירה כולה.

4. בעלת הארמון / לאה גולדברג

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

"לאן אלך? אל מי? הם רצחו את אבא ואת אמא ואת הילדים. הוא היחיד בכל

העולם אוהב אותי. הוא רימה אותי מאהבה. הוא באמת אוהב אותי!..."

א. הצג את הבעיה של לנה, כפי שהיא באה לידי ביטוי בקטע שקראת ובמחזה כולו.

(20 נקודות)

ב. מהו הפתרון של לנה לבעיה זו? הסבר מה הביא אותה לבחור בפתרון זה.

(13 נקודות)

5. ילדי הצל / בן-ציון תומר

נורית, מוכר הבלונים ודובי הם דמויות משנה במחזה ילדי הצל.

תאר שתיים מדמויות אלה, והסבר את תפקידה של כל דמות במחזה.

6. אנטיגונה / סופוקלס

איסמנה והימון הם דמויות משנה בטרגדיה אנטיגונה.

תאר את האופי של כל אחת מדמויות אלה, והסבר את תפקידן בטרגדיה.

/המשך בעמוד 3/

פרק שני – שירה (34 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 7-11 (לכל שאלה – 17 נקודות).

שירת ימי הביניים

7. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

אל נורא עליה / משה אבן עזרא

אל נורא עליה. המציא לנו מחילה. בשעת הנעילה:

מתי מספר קרואים. לך עין נושאים. ומסלדים בחילה. בשעת הנעילה:

שופכים לך נפשם. מחה פשעם וכחשם. והמציאם מחילה. בשעת הנעילה:

היה להם לסתרה. וחלצם ממארה. וחתמם להוד ולגילה. בשעת הנעילה:

חון אותם ורחם. וכל לוחץ ולוחם. עשה בהם פליה. בשעת הנעילה:

זכר צדקת אביהם. וחדש את ימיהם. כקדם ותחלה. בשעת הנעילה:

קרא נא שנת רצון. והשב שארית הצאן. לאהליבה ואהלה. בשעת הנעילה:

תזכו לשנים רבות. הבנים והאבות. בדיצה ובצהלה. בשעת הנעילה:

מיכאל שר ישראל. אליהו וגבריאל. בשרו נא הגאלה. בשעת הנעילה:

א. בפיוט "אל נורא עליה" בא לידי ביטוי המצב הקשה של עם ישראל.

הבא מהפיוט שני תיאורים של מצב זה, והסבר אותם. (9 נקודות)

ב. הדובר בפיוט מבקש מאלוקים לתקן את המצב הקשה של עם ישראל.

כתוב בלשונך שתי בקשות שהדובר מבקש כדי שישתפר המצב הקשה שתיארת בסעיף א.

(8 נקודות)

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יִיטב בְּעֵינֶיךָ / ר' יהודה הלוי

יִיטב בְּעֵינֶיךָ נְעִים / שִׁירֵי וּמֵיטב מִהָלָלִי,
הַדּוֹד, אֲשֶׁר הִרְחִיק נְדוּד / מִנִּי, לְרַע מַעֲלָלִי –
וְאַחֲזֵק בְּכַנֵּף יְדֵי – / דּוּתוֹ וְהוּא נוֹרָא וּפְלָאִי.
דֵּי לִי כְבוֹד שְׁמָךְ, וְהוּא / חֻלְקֵי לְבַד מִכָּל עַמְלֵי.
5 הוֹסֵף כָּאֵב – אוֹסִיף אֶהֱבֵךְ, / כִּי גַפְלָאָה אֶהֱבֵתְךָ לִי!

בשיר זה הדובר מבטא אהבה גדולה לאלוקים.
ציין והסבר שלושה שיבוצים ו/או רמיזות הכלולים בשיר ומעידים על אהבתו זו.

שירה עברית במאה ה-20

9. במשפחה

קרא את השיר שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

שְׂרָקִיָּה* / אסתר קנקה-שקלים

סִבְתָּא, מָה עֲשִׂית עִם הַשְׂרָקִיָּה שְׂבַךְ?
יִלְדֵת חֲמֵשָׁה עֶשְׂרִי
וְגִדְלֵת עֲשָׂרָה (הַשְּׂאָר מֵתוֹ)
וְיוֹם-יוֹם אֲפִית אֶת הַלֶּחֶם
וְיוֹם-יוֹם חֲיִית בְּקִינָה שֶׁל חֲמוּתְךָ.

וּמָה אֶעֱשֶׂה אָנִי
עִם הַשְׂרָקִיָּה שְׂבִי
הַכְּבוֹלָה בְּחֻבְלֵי רוּחַ מְעֻרָב
הַפְּרוּצָה לְכָל רוּחַ

וְיֵשׁ מְעוֹן לְתִינוּקוֹת וּלְנָשִׁים
וּמְטַפֵּלֵת לְיִלְדִים וְלִקְשִׁישִׁים
וְיֵשׁ מִיקְרוּגֵל ו"מְדִיחַ" וּמִפְתָּה
מִקְפִּיא וּמְעֻרָבֵל מִתְכּוֹנִים יְדוּעִים
שֶׁל עוֹגוֹת וְטַעַם הַחַיִּים
וְיֵשׁ זָמֶן.
הַמּוֹן זָמֶן.

וְעִם הַשְׂרָקִיָּה שְׂבִי, מָה אֶעֱשֶׂה, אִמָּא?

* שְׂרָקִיָּה – רוּחַ מְזַרְחֵת עֵזָה

א. על פי שיר זה, מהי המשמעות של שרקייה? (5 נקודות)

ב. תאר את חייה של הסבתא (בית א) ואת חייה של הדוברת (בית ג), והסבר את ההבדלים

בין שתי צורות החיים. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

10. אדם מול בוראו

קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

כָּלֶם נֶשֶׂא הַרוּחַ, כָּלֶם סָחֵף הָאוֹר,
שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת-בְּקָר חַיִּיהֶם הַרְנִינָה;
וְאֲנִי, גּוֹזֵל רֶךְ, נִשְׁמַכְחָתִי מִלֵּב
תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה.

בְּדָד, בְּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׂכִינָה אֶף-הִיא
כַּנְּף יְמִינָה הַשְּׂבוּרָה עַל-רֹאשֵׁי הַרְעִידָה.
יָדַע לְבִי אֶת-לִבָּהּ: חָרַד חֲרָדָה עָלַי,
עַל-בְּנָהּ, עַל-יְחִידָה.

כָּכָר נִתְגַּרְשָׁה מְכַל-הַזְּוִיּוֹת, רַק-עוֹד
פָּנַת סֵתֶר שׁוֹמְמָה וְקַטְנָה נִשְׁאַרָה –
בֵּית-הַמְדַרְשׁ – וַתִּתְפַּס בְּצַל, וְאָהִי
עֹמָה יַחַד בְּצָרָה.

וְכַשְּׂכָלָה לְבָבִי לַחֲלוֹן, לְאוֹר,
וְכַשְּׂצָר-לִי הַמְּקוֹם מִתַּחַת לְכַנְּפָה –
כְּבִשָׁה רֹאשָׁה בְּכַתְפִּי, וְדַמְעָתָה עַל-דָּף
גְּמַרְתִּי נִטְפָה.

חָרַשׁ בְּכַתָּה עָלַי וַתִּתְרַפֵּק עָלַי,
וְכִמוֹ שָׂכָה בְּכַנְּפָה הַשְּׂבוּרָה בְּעַדִּי:
„כָּלֶם נֶשֶׂא הַרוּחַ, כָּלֶם פָּרְחוּ לָהֶם,
וְאוֹתָר לְבָדִי, לְבָדִי...”

וְכַעֲיֵן סִיּוֹם שְׁלִי-קִינָה עֲתִיקָה מְאֹד,
וְכַעֲיֵן תְּפִלָּה, בְּקִשָּׁה וַחֲרָדָה כְּאַחַת,
שְׂמָעָה אֲזוּנֵי בְּבִכְיָה הַחֲרִישִׁית הַהִיא
וּבְדַמְעָה הַהִיא הַרוֹתַחַת –

א. תאר את היחסים בין הדובר ובין השכינה, על פי הבית הראשון והבית הרביעי בשיר.

(10 נקודות)

ב. הסבר והדגם את הגורמים לשינוי במערכת היחסים. (7 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

11. שירים בצל השואה

קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחרי.

במשפט / אשר רייד

היא ישבה ושתקה בכבודות
 נועצת בידו עיניה בתא זכוכית קר.
 מעל הרי שערוטיה השחורות
 החלו זכרונותיה לצמח בעדות
 אטית עולה ומזדקרת, כעשב המר
 שבבית הקברות.
 בעיניה עמדו קרונות רכבת בזהים,
 גדרות תיל חשמלו גוה הקפוא –
 אבל היא ישבה ושתקה בכבודות
 נועצת בידו עיניה בתא זכוכית קר.

קרונות דמה הסעו עם זכר
 המתים אשר ביער ערפל רחוק.
 כובעה היק נשמט
 על עמק עיניה הדומעות זעם
 וענני ערב נוודים
 טבעו על חוף לבה,
 אך קול הרעם בעורקיה
 ספר על ילדיה עת פסעו בלב זקוף –
 קבר זכרונותיה
 עוד נותר פעור

צועק לטרזין הד מלה:
 ארור, ארור!
 ברטט ומכאוב יצאה מן האולם,
 שבה אל העולם
 שלכתית
 ומתנשפת.

א. תאר את ההתנהגות של האישה במשפט, והסבר כיצד התנהגות זו מבטאת את הרגשתה.

(11 נקודות)

ב. ציין שני אמצעים אמנותיים מהשיר, והסבר כיצד הם מבטאים את ההרגשה של האישה.

(6 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט